

Marshallplanen är i sin första etapp

säkerställd. Något mer än ett år sedan den amerikanske utrikesministern för första gången antydde möjligheten av en stor aktion för Europas sanering har enighet nåtts om att ställa sex miljarder dollar till presidentens förfogande för detta ändamål. Denna i historien enastående insats är förestavad av USA:s önskan att säkra Västeuropa mot kommunismen, men den är också uppbyggen av miljoner amerikaners osjälviska önskan att hjälpa det Europa som är deras förfäders fosterland och som de är bundna vid genom traditioner och gemensamma ideal.

Marshallhjälpen ges utan några allmänna villkor som inkräktar på de understödda staternas oberoende i yttre och inre hänseende. Den förutsätter emellertid en ekonomisk och organisatorisk samverkan, som bör leda till starkare förbindelser mellan de demokratiska staterna även på andra områden. Det är därför möjligt att den en gång kommer att betraktas som den första milstolpen på vägen till en verklig fredsordning, först omfattande västerlandet, men i sinom tid hela världen.

D-N
23/6 1948

Krigsrisk och fredsvilja

Ett gammalt knep i försvars- och utrikesdebatter kommer i dessa dagar änyo till heders. Den talande eller skrivande anklagar de motståndare som kräver vissa åtgärder till krigsriskens avvärjande för att tro på ett krig inom en snar framtid och rent av för att önska krig. För försvarsnihilisterna inom socialdemokratien för tjuugu respektive fyrtio år sedan — de tidpunkter då denna riktning sannolikt bildade partiets majoritet — var denna taktik självfallen; de som önskade ett starkt försvar antydde vara krigshetsare eller åtminstone benägna att se utbrottet av ett krig med jämnmood. Man tror på det man önskar, det är den enkla reflexionen bakom beskyllningen; de som tror på möjligheten av ett krig önskar alltså krig.

Under vårens utrikesdebatt har isolationismens anhängare flera gånger sökt stöd i dylika anspelningar. Det har rent av påståtts vara olämpligt och farligt att beröra krigsriskerna; genom att inte tänka på kriget kan svenskarna hindra det, så orimligt tycks man resonera, även om inte en så absurd tankegång öppet redovisas. I tisdagens försvarsdebatt begagnades knepet av statsrådet Vougt. "Det är ganska farligt med en tendens som betraktar ett nytt krig som möjligt och sannolikt", yttrade han. Själva otympligheten i uttryckssättet är karaktäristisk både för mannen och för sättet att resonera. Att betrakta ett krig som möjligt är ju en helt annan sak än att betrakta det som sannolikt. Vi får väl utgå från att den svenska riksdagen anser ett krig möjligt, eljest vore det ju vettlöst att anslå pengar till försvaret. Själva ordet "sannolikt" är i sin tur nära nog meningslöst: man kan anse ett krig sannolikt mellan den och den staten inom ett, två eller fem år, men kan inte gärna tala om krig över huvud som sannolikt eller osannolikt — ty att mänskligheten upplevt sitt sista krig tror väl ingen. Meningen bakom de språkligt meningslösa fraserna är helt enkelt att anklaga motståndarna, i detta fall anhängarna av en samverkan väster ut, för att, medvetet eller omedvetet, arbeta för krig.

Klart är att en tro på en betydande krigsrisk inom en snar framtid ofta förenas med den starkaste fruktan för detta krig och den mest ivriga vilja att förhindra det. Eller var Franklin Roosevelt då han före det andra världskriget betonade faran och verkade för dess avvärjande krigshetsare i motsats till de amerikanska isolationister som förnekade krigsriskerna ända fram till Pearl Harbor? Var Churchill, som varnade för den nazistiska expansionens hot mot freden, i själva verket fylld av passion för kriget, medan Chamberlain, som i det längsta trodde på Hitlers ord, var den verkliga fredsvännen? Enligt denna huvudlösa argumentation skulle alla de människor i Europa som före 1939 anade vad som skulle komma och krävde nationella och internationella förberedelser i grunden krigsivrare, medan de som satte sin

lit till diktaturernas försäkringar därigenom visade sin goda vilja.

Men man behöver icke heller tro på sannolikheten av ett snart utbrytande stormaktskrig för att vara angelägen om att förhindra en sådan eventualitet. De som tror på värdet av en samverkan i fredsfrämjande syfte i vårt land är sannoligen inte bestämda av någon tro på ett världskrigs överhängande närhet eller ens på dess oundviklighet. I Dagens Nyheter har systematiskt understrukits att ett sådant krig inom de närmaste åren icke synes sannolikt, detta på grund av de fredliga staternas — främst USA:s — markerade överlägsenhet. Ett krig inom kort är möjligt, men inte sannolikt, det är den uppfattning som här kommit till uttryck; det kan ej rimligen förnekas att ett av ingen önskat krig nu, liksom många gånger förr, kan bryta ut på grund av tillfälligheter, vilka det är omöjligt att beräkna.

Därför att kriget inte är väntat, är emellertid inte freden säkrad. Anhängarna av en samverkan tror att på detta sätt största möjliga trygghet skulle kunna nås; att de fredsälskande staterna samverkar och att de har ett starkt försvar framstår som den enda hållbara fredsgarantin. Vi tror också att vägen till ett varaktigt samförstånd, byggt på hållbara uppgörelser och sanktioner genom en internationell rättsordning, banas genom en sådan samverkan, ty genom denna, och blott genom denna, kan diktaturen i öster förmås att definitivt inställa sitt erövringståg.